

MAA- JA METSÄTALOUSVALIOKUNNAN LAUSUNTO 21/2010 vp

Hallituksen esitys laiksi uusiutuvilla energia- lähteillä tuotetun sähkön tuotantotuesta

Talousvaliokunnalle

JOHDANTO

Vireilletulo

Eduskunta on 22 päivänä syyskuuta 2010 lähettäessään hallituksen esityksen laiksi uusiutuvilla energialähteillä tuotetun sähkön tuotantotuesta (HE 152/2010 vp) valmistelevasti käsiteltäväksi talousvaliokuntaan samalla määrännyt, että maa- ja metsätalousvaliokunnan on annettava asiasta lausunto talousvaliokunnalle.

Asiantuntijat

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina

- hallitusneuvos Anja Liukko ja teollisuusneuvos Petteri Kuuva, työ- ja elinkeinoministeriö
- neuvotteleva virkamies Birgitta Vainio-Mattila, maa- ja metsätalousministeriö
- neuvotteleva virkamies Seija Kivinen ja neuvotteleva virkamies Leo Parkkonen, valtiovarainministeriö
- teknologiapäällikkö Tuula Mäkinen, VTT, Valtion teknillinen tutkimuslaitos
- johtava asiantuntija Kari Lavaste, Energia-markkinavirasto
- asiamies Ilpo Mattila, Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK ry

- toiminnanjohtaja Jonas Laxåback, Svenska Lantbruksproducenternas Centralförbund SLC
- tuulivoima-asiantuntija Stefan Thölix, Svenska Lantbruksproducenternas Centralförbund SLC
- maakuntajohtaja Olav Jern, Österbottens Förbund — Pohjanmaan liitto
- energia- ja ilmastopäällikkö Ahti Fagerblom, Metsäteollisuus ry
- energiakampanjavastaava Janne Björklund, Suomen luonnonsuojeluliitto ry
- toiminnanjohtaja Pekka-Juhani Kautto, FIN-BIO — Suomen Bioenergiayhdistys ry
- toiminnanjohtaja Jukka-Pekka Ranta, Suomen Sahat ry
- toimitusjohtaja Kalle Ahtee, Maatuuli
- toimitusjohtaja Erkki Kalmari, Metener Oy
- maanviljelijä, urakoitsija Pentti Wärri.

Lisäksi kirjallisen lausunnon ovat antaneet

- Kuluttajavirasto
- MTT Maaninka
- Fingrid Oyj
- Suomen Biokaasuyhdistys ry
- WWF Finland
- Pekka Kärnä, Bio Force One Oy.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

*Perustelut**Yleistä*

Suomi on sitoutunut EU:n ilmastotavoitteissa nostamaan uusiutuvan energian osuuden nykyisestä 28 prosentista 38 prosenttiin energiantuotannossa. Pitkän aikavälin ilmasto- ja energiastrategiassa (VNS 6/2008 vp) on todettu, että EU:n ilmasto- ja energiatarvoitteiden 38 prosentin uusiutuvan energian tason saavuttaminen vuoteen 2020 mennessä on Suomelle erittäin haasteellista.

Valiokunta huomauttaa, että tällä hetkellä käytössä olevat toimenpiteet ja edistämiskeinot eivät riitä asetettujen bioenergiatarvoitteiden saavuttamiseen. Nykyisillä uusiutuvaa energiaa koskevilla ohjaukeinoilla ja toimenpiteillä tavoitteista ollaan jäämässä kauas jälkeen. Valiokunta katsoo, että asetettu tavoite voidaan kuitenkin saavuttaa hyödyntämällä maaseudun bioenergiälähteitä tehokkaammin ja monipuolisemmin. Maaseudun uusiutuvan energian tehokas hyödyntäminen edellyttää kauaskantoisia poliittisia päätöksiä laajoista edistämistoimenpiteistä. Päästövähennystavoitteiden saavuttaminen vaatii suurta joukkoa erilaisia toimenpiteitä lukuissille eri energian tuotannon ja käytön sektoreille.

On välttämätöntä, että tulevaisuudessa maamme energiantarpeesta voidaan huolehtia mahdollisimman laajasti kotimaisella tuotannolla. Hajautetun energiantuotannon kehittämisen kannalta on tärkeää, että verkkoyhtiöillä on siirtovelvoite piensähkön tuottajien sähköön. Lisäksi verkkoon pääsyn on oltava yksinkertaista.

Valiokunta pitää välttämättömänä, että metsäteollisuuden raaka-ainehuolto ja samalla selluteollisuuden asema turvataan, jotta uusiutuvan energian tavoitteisiin pääsy on mahdollista. Metsäsektorin puuta tulee kokonaisuudessaan hyödyntää monipuolisesti ja puuenergia tulee kyetä hyödyntämään kotimaassa ensisijaisesti hajautettuna lähienergiana.

Valiokunta toteaa, että syöttötariffijärjestelmä on laajasti käytössä EU-maissa ja sen käyttö

on kasvussa myös muualla maailmassa. Järjestelmä on todettu yleisesti toimivaksi ohjaukeinoiksi lisätä investointeja uusiutuvan energian tuotannossa.

Esitetyn syöttötariffijärjestelmän mukaisesti sähkön tuottajalle, jonka voimalaitos on hyväksytty järjestelmään, maksettaisiin määräajan tukea sähkön tuotantokustannusten ja kyseisen energialähteen markkinahinnan tai vaihtoehtoisen polttoaineen kustannusten välisen erotuksen kattamiseksi. Syöttötariffia maksettaisiin edellytykset täyttävälle tuuli-, biokaasu-, metsähake- ja puupolttovoimalle. Maksettavan tuen suuruus vaihtelisi sähkön markkinahinnan tai päästöoikeuden hinnan perusteella. Syöttötariffijärjestelmään voitaisiin hyväksyä uusia voimalaitoksia, kunnes järjestelmälle asetettu uusiutuvien energialähteiden lisäystä koskeva tavoite on saavutettu. Tämä rajoitus ei kuitenkaan koskisi metsähaketta polttoaineena käyttäviä voimalaitoksia. Laissa säädettäisiin myös syöttötariffijärjestelmän ulkopuolelle jäävien uusiutuvien energialähteiden kiinteästä sähkön tuotantotuesta.

Valiokunta katsoo, että esitys syöttötariffijärjestelmäksi on oikeansuuntainen mutta käytännön toteutukseltaan monimutkainen ja byrokrattinen, eikä se edistä hajautettua pienimuotoista sähköntuotantoa.

Biokaasu

Hallituksen esityksen mukaan biokaasuvoimalan sähkötehon tulee olla vähintään 100 kilovoltiampeeria saadakseen sähkön takuuhinnan. Valiokunta pitää esitettyä tehorajaa liian korkeana, koska maatilakohtaiset biokaasulaitokset suljetaisiin käytännössä järjestelmän ulkopuolelle 100 kilovoltiampeerin alarajan avulla. Lisäksi myös kaatopaikkakaasun hyödyntäminen jäisi järjestelmän ulkopuolelle. Valiokunnan näkemyksen mukaan biokaasutuotannon edistämisen perusteita ja tukitoimien kohdentamista tulee tarkastella huomattavasti laajemmin ottaen huomioon biokaasutuotannon erittäin myönteiset

ympäristövaikutukset sekä ravinteiden kierrätykseen liittyvät näkökulmat.

Viitaten edellä todettuun valiokunta katsoo, että biokaasulaitosten sähkötehon alaraja tulee poistaa hajautetun maatilakokoluokan energia-tuotannon kehittämiseksi. Toissijaisena vaihtoehtona valiokunta pitää biokaasulaitosten sähkötehorajan huomattavaa alentamista.

Nykyiset maatilakokoluokan biokaasulaitokset ovat yleensä 30–60 kilovolttiampeeria. Näissä biokaasulaitoksissa käytetään myös maatilan ulkopuolista biomassaa. Esimerkiksi Laukaassa on maatilalla sijaitseva biokaasureaktori, josta on tuotettu sähköä verkkoon vuodesta 1998 lähtien 30 kilovolttiampeerin liityntäteholla suomalaisella teknologialla. Valiokunta toteaa, että Euroopassa on laajasti osoitettu käytännössä, että sähköntuotanto verkkoon hajautetusti pienistä laitoksista toimii teknisesti, taloudellisesti ja hallinnollisesti ilman ongelmia.

Lakiesityksessä biokaasun syöttötariffiksi esitetään 83,5 euroa/MWh sekä lämpöbonusta 50 euroa/MWh, kun biokaasulaitoksen hyötysuhde on vähintään 50 prosenttia. Kuitenkin biokaasulaitosten kannattavuus perustuu asiaa valmistelleen työryhmän ja lakiehdotuksen perustelujen mukaan biokaasulaitoksen saamiin mahdollisiin biojätteen käsittely- eli ns. porttimaksuihin. Valiokunta ei pidä porttimaksuun perustuvia kannattavuuslaskelmia realistisina. Valiokunta korostaa, että mahdolliset porttimaksut määräytyvät markkinatilanteen mukaan eikä niiden varaan voida laskea mittavien investointien kannattavuutta.

Esityksen 10 §:n mukaan biokaasulaitoksen tulee olla uusi, eikä se saa sisältää käytettyjä osia. Valiokunta pitää kuitenkin välttämättömänä, että osien kierrätys sallitaan, koska se edistää materiaalin käytön tehokkuutta ja on jätelainsäädännönkin priorisoimaa toimintaa. Asiantuntijakuulemisissa on tullut ilmi, että esimerkiksi käytetty ruostumattomasta teräksestä valmistettu säiliö on käyttökelpoinen biokaasulaitoksessa ja jopa pitkäikäisempi kuin uusi tavallisesta raudasta tai betonista valmistettu säiliö.

Valiokunta esittää edellä sanotun perusteella talousvaliokunnalle tuotantotukiesitystä muutettavaksi siten, että biokaasulaitosten sähkötehon alaraja tuotantotukijärjestelmään pääsyle poistetaan tai ainakin sitä toissijaisesti alennetaan huomattavasti pienimuotoisen toiminnan mahdollistamiseksi. Lisäksi kaatopaikkakaasun hyödyntäminen tulee sisällyttää järjestelmään. Valiokunta esittää myös harkittavaksi tariffin tason asettamista siten, että porttimaksujen vaihteleva hintataso otetaan huomioon.

Biokaasun liikennekäyttö

Maatilakohtainen työkonepolttoaineiden ja liikennepolttoaineiden tuotanto on esityksessä ehdotettu suljettavaksi syöttötariffijärjestelmän ulkopuolelle. Valiokunta korostaa, että biokaasun liikennekäytölle tulee varmistaa vertailukelpoinen tuki sähkön tuotannon tuen kanssa. Työkon- sekä liikennepolttoaineiden tuotanto tulee sisällyttää tuotantotukijärjestelmään MWh:a koh- ti samantasoisena sähkön tuotannon kanssa. Biokaasu täyttää liikennepolttoaineena myös EU:n vuoden 2017 kestävyystavoitteen, 60 prosenttia kasvihuonekaasujen vähentämisestä, ja myös sen muut päästöt ovat vähäiset. Biokaasun liikennekäytön teknologia on jo olemassa, siihen liittyvät investoinnit voidaan vaiheistaa ja sen kokonaispotentiaali on merkittävä. Valiokunnan arvion mukaan kotimaisella lanta- ja peltoenergiapohjaisella biokaasulla voidaan periaatteessa täyttää EU:n asettamat vuoden 2020 tavoitteet liikennepolttoaineiden uusiutuvan energian osuudesta. Valiokunta viitaten lausuntoon- sa hallituksen esityksestä energiaverotusta koskevan lainsäädännön muuttamiseksi (MmVL 20/2010 vp — HE 147/2010 vp) pitää välttämättömänä, että metaanista koostuvaa polttoainetta käyttävien henkilö- ja pakettiautojen käyttövoimavero vapaus säilytetään, kunnes on muodostunut kattava ja toimiva jakeluverkosto.

Valiokunta toteaa, että lakiehdotuksessa ei ole esitetty riittäviä ympäristövaikutusarvioita eri energiantuotantotapojen tuotantoketjuista, vaan ainoastaan polttoaineen käyttö on huomioitu. Esimerkiksi biokaasulaitosten kautta tapahtuvaa hiilen ja ravinteiden palautusta maaperään

ei ole otettu huomioon positiivisena ympäristövaikutuksena. Valiokunta huomauttaa, että biokaasun osalta erittäin positiivisiin ympäristövaikutuksiin kuuluu myös, että jätehuollossa biokaasuteknologialla korvataan runsaasti energiaa ja päästöjä aiheuttavaa laitoskompostointia. Valiokunta pitää välttämättömänä, että pikaisesti luodaan järjestelmä liikenteen biokaasun käytön edistämiseksi. Liikenteen biopolttoaineena biokaasun kilpailukyky tulee varmistaa maksamalla biokaasun tuottajalle energiamäärän perusteella määräytyvää markkinahintaa korkeampi takuuhinta. Ei ole teknistä estettä sille, että biokaasusähkön ohella maksetaan sama takuuhinta myös liikennekäyttöön menevälle biokaasulle. Vaihtoehto ei lisää valtion menoja, koska biokaasua voidaan hyödyntää kahteen eri vaihtoehtoon. Biokaasua voidaan tuottaa myös olemassa olevaan maakaasuverkkoon, josta sitä voidaan käyttää liikennepolttoaineena.

Metsähakevoimalat ja puupolttoainevoimalat

Lakiesityksessä esitetään generaattorien yhteenlasketun nimellistehon alarajaksi sekä metsähakevoimaloissa että puupolttoainevoimaloissa vähintään 100:aa kilovolttiampeeria. Perusteluna tuettavan nimellistehon alarajalle on esityksessä käytetty pääasiassa hallinnoinnin kustannustehokkuutta. Valiokunta katsoo, että alaraja tulee poistaa, koska erityisesti hajautetulle energiantuotannon kehittämiseksi on tarvetta.

Lakiehdotuksen mukaan Energiamarkkinavirasto hoitaisi uutena tehtävänä myös uusiutuvan energian tuotantotukia koskevan lain noudattamiseen liittyviä tehtäviä ja muita laissa säädettyjä tehtäviä. Käytännössä tämä tarkoittaisi mm. todentajien ja voimalaitosten hyväksymistä, syöttötariffin ja kiinteän tuen määrän laskemista ja tukien maksamista voimalaitoksille. Lakiehdotuksessa esitetään, että todentajat varmentaisivat eräät sähkön tuottajien hakemuksissa esitettävät tiedot. Todentajat varmentaisivat, että järjestelmään hakeutuva voimalaitos täyttää laissa säädetty vaatimukset ja että syöttötariffiin oikeuttavan sähkön määrä on ilmoitettu Energiamarkkinavirastolle oikein. Todentajien rooli jär-

jestelmässä on keskeinen, koska maksettavat tukimäärät ovat varsin suuria.

Valiokunta toteaa, että lakiehdotuksessa Energiamarkkinavirastolle esitetyt lisäresurssit on mitoitettu lakiehdotuksessa esitettyjen lisätehtävien mukaisiksi. Jos laitosten teholle ei aseteta alarajaa, tulee tässä yhteydessä viraston resurssitarve arvioida uudestaan ja pyrkiä myös keventämään hallinnointia. Arvioiden mukaan syöttötariffin ulottaminen myös pieniin puupolttoainelaitoksiin saattaisi tuoda järjestelmän piiriin enintään noin 1 000 uutta voimalaa. Valiokunta katsoo, että hallinnolliset lisäkustannukset muodostuvat varsin kohtuullisiksi hyötyihin verrattuna, mikäli pienet voimalat sisällytetään järjestelmän piiriin.

Valiokunta huomauttaa, että kehitteillä on runsaasti uutta teknologiaa, jossa generaattoriteho on alle 100 kilovolttiampeeria. Jatkossa markkinoiden toiminta sekä tekniikan kehitys asettavat luontevat taloudelliset tehorajat sähköntuotannolle ilman lainsäädännöllisiä rajoja.

Lakiesityksen perusteluissa todetaan, että puupolttoainevoimalan tulisi olla kokonaisuudessaan uusi eikä se saisi sisältää käytettyjä osia. Perustelujen mukaan uusiutuvan energian lisäämiselle asetetun tavoitteen tehokkaan toteutumisen kannalta tukijärjestelmän ulkopuolelle on tarpeen rajata käytettyjä osia sisältävät voimalaitokset, jotka usein ovat myös teknologisesti vanhentuneita. Valiokunta ei pidä rajausta tarkoituksenmukaisena, koska tulevaisuudessa on voitava muuttaa vanhempiakin voimaloita tarpeellisilta osiltaan tehokkaammin puuta ja muita biomassoja käyttäviksi.

Lakiehdotuksen mukaan sähkön tuottajan oikeus syöttötariffiin puupolttoainevoimalassa tuotetulle sähkölle on enintään 187 500 euroa tariffijaksolla. Käytännössä määrä täyttyy noin kahden kolmen megavolttiampeerin generaattoritieholla. Piensähköntuotannon teknologiakehitystä ja uusinwestointeja on kuitenkin tarkoituksenmukaista edistää tätä suuremmissa sovelluksissa vähintään viiden megavolttiampeerin sähkötehoon asti. Valiokunta pitääkin uusiutuvan energian tuotantotavoitteiden saavuttami-

sen kannalta tärkeänä, että sähkön tuottaja voisi saada enintään 250 000 euroa tariffijaksolla.

Tuulivoima

Valiokunta pitää lakiehdotusta oikeansuuntaisena syöttötariffin perustason osalta, mutta esitykseen sisältyy myös kohtia, jotka aiheuttavat epävarmuutta tuulivoiman lisärakentamisen ja edistämisen kannalta. Tuulivoiman tuottajan tulee saada jo etukäteen tieto syöttötariffijärjestelmään pääsystä, jotta investoinnit voidaan varmistaa.

Esityksen 8 §:n mukaan tuulivoimalalaitos ei saa sisältää käytettyjä osia. Valiokunta pitää rajasta turhana, koska vähän käytetyt tuulivoimalat ovat taloudelliselta käyttöikänsä ja teknologialtaan verrattavissa uusiin tuulivoimaloihin. Valiokunta korostaa, että lain piiriin tulee hyväksyä vähän käytetyt ja uudelleen pystytettävät tuulivoimalat. Tuki tulee kohdentaa täysimääräisenä vähän käytettyihin voimaloihin, jolloin yksityiset toimijat ovat halukkaita investoimaan tuulienergian tuotantoon oman energian tarpeensa kattamiseksi ja ylijäämän myymiseen markkinoille. Tällä tavoin saadaan nopea ja kustannustehokas alku hajasijoitetun tuotannon aloittamiseksi energian kulutuspisteissä. Verkko-yhtiöiden vaatimukset asettavat jo sinänsä kriteereitä voimaloille ja niiden käyttötekniikalle, joten sopimattomia voimaloita ei tulisi hyväksyä tuen piiriin.

Tuulivoimahankkeiden ympäristövaikutusten arviointia koskeva raja (ns. yva-kynnys) on tällä hetkellä matala sekä kaava- ja lupamenettelyt ovat selkiytymättömiä ja riskialttiita, mikä hidastaa tuulivoimahankkeiden kehittämistä ja niiden etenemistä. Tällä on merkitystä myös syöttötariffijärjestelmän kannalta, koska lakiesityksessä hankkeiden nopeaan käynnistämiseen kannustetaan korkeammalla tariffilla. Lakiehdotuksessa korkeampaa syöttötariffia, 105,3 euroa/MWh, saa korkeintaan kolmen vuoden ajan mutta maksimissaan vuoden 2015 loppuun. Jotta korkeaa tariffia saisi täydet kolme vuotta, tulee hankkeen olla valmiina vuoden 2012 loppuun mennessä. Tämänhetkisen arvion mukaan on siihen mennessä todennäköisesti toteutetta-

vissa ainoastaan pieniä, yva-kynnyksen alittavia hankkeita, joiden kaavalliset valmiudet ovat hyvät. Isompien hankkeiden saaminen valmiiksi vuoden 2012 loppuun on erittäin haastavaa. Ahvenanmaan maakunnan tuuliolosuhteet ovat erittäin suotuisat tuulivoiman tuotannolle, joten myös siellä tulee tuulivoimaa tukea.

Valiokunta toteaa, että osa tuulivoimaloiden rakentamista suunnittelevista yhtiöistä tulee vuokraamaan maanomistajilta rakentamiseen tarvittavat alueet. Yritykset eivät maksa vuokraa niistä lähialueista, jotka ovat tuulivoimalan vaikutusalueella mutta joille ei voida tuulivoimaloita rakentaa. Erityisesti tämä on muodostumassa ongelmaksi Pohjanmaalla, missä maanjakojen seurauksena on syntynyt tilusjärjestelyissä sarkajakotyyppisiä hyvin kapeita tiloja. Tilanne on jo johtanut paikoin oikeudellisiin valituskierteisiin, koska tuulivoiman todellinen keräilyalue ulottuu monelle eri tilalle. Valiokunta pitääkin tarpeellisena selvittää pikaisesti erilaisia toimintamalleja sille, että tuulivoimalan vaikutusalueella olevat maanomistajat saisivat oikeudenmukaisen osuuden tuulivoiman hyödyntämisestä. Valiokunta korostaa, että asian ratkaiseminen on välttämätöntä tuulivoiman laajamittaisemman hyödyntämisen kannalta.

Valiokunta pitää yhtenä selvittämisen arvoisena ratkaisumallina eräänlaista "tuulivoimatoimitusta", jota koskevat säännökset voitaisiin lisätä kiinteistönmuodostamislakiin. Maanomistaja voisi vaatia tällaista toimitusta, jossa tasataisiin tuulivoimasta saadut taloudelliset hyödyt kunkin tuulivoimaturbiinin tuulen keräilyalueella olevien tilojen välillä. Toimituksessa laadittaisiin tuulivoiman hyötyjen ja haittojen "uusjakosuunnitelma", jossa määriteltäisiin kullekin tilalle maksettava osuus tuulivoiman tuotosta ja maanvuokrasta.

Toinen mahdollisuus olisi kiinteistönmuodostamislain mukaisen yhteisen alueen muodostaminen tuulivoima-alueesta asianosaisten sopimuksella tai jonkin asianosaisten vaatimuksesta. Tuolloin useamman kiinteistön tuulivoima-alueella sijaitsevia yksityisiä tiluksia käsittävä alue muodostaisi kiinteistöjen yhteisen tuulivoima-alueen, johon jokaisella kiinteistöllä olisi

omistusosuus. Tuulivoiman taloudelliset hyödyt jaettaisiin omistajien kesken omistusosuuksien suhteessa. Valiokunta pitää välttämättömänä, että lainsäädäntöiteitse luodaan nopeasti mahdollisuudet maanomistajille vaatia tasavertaista kohtelua tuulivoiman taloudellisen hyödyn jakamisessa.

Peltobiomassa

Valiokunta katsoo hallituksen esityksen huomioivan hyvin puupolttoaineisiin pohjautuvan uusiutuvan energiantuotannon edistämisen, mutta se asettaa peltobiomassat eriarvoiseen asemaan. Pitkän aikavälin ilmasto- ja energiastrategiassa on asetettu maataloudessa tuotetun bioenergian tavoitteeksi 4—5 TWh. Pääosa tästä tavoitteesta on ajateltu saavutettavan lisäämällä peltobiomassojen, kuten ruokohelven ja oljen, käyttöä uusiutuvan energian raaka-aineena. Tavoitteen saavuttamisen esteenä on kuitenkin peltobiomassojen heikko kilpailuasema puupohjaisiin polttoaineisiin verrattuna.

Kiinnostus olkien, ruokohelven ja muiden korsimateriaalien käytön lisäämiseen puu- ja turvepolttoaineiden rinnalla on kasvanut viime aikoina. Suunnitelmien toteutumisen yhtenä esteenä on ollut peltobiomassojen eriarvoisuus tukikohtelussa puuhun nähden. Syöttötariffia koskeva hallituksen esitys heikentää peltobiomassojen kilpailuasemaa entisestään, koska ne on jätetty tukijärjestelmien ulkopuolelle. Lisäksi peltobiomassan käyttö biokaasun tuotannossa tulee olla mahdollista kaikissa laitoksissa.

Valiokunta toteaa, että tulevaisuuden pellonkäytön tarkastelun lähtökohtana on oltava suomalaisen ruoantuotannon kotimaisen raaka-aineen saannin varmistaminen ja huoltovarmuuden varmistaminen. Tärkeää on, että nuorten viljelijöiden asemasta huolehditaan ja tarjotaan monipuolisia tuotantomahdollisuuksia maanviljelyn jatkuvuuden turvaamiseksi. Maassamme on tällä hetkellä riittävästi peltoalaa niin elintarviketeollisuuden raaka-ainekysynnän tyydyttämiseksi kuin bioenergian tuottamiseksi samanlaisesti. Suomen noin 2,3 miljoonasta peltohehtaaresta tarvitaan ruokaomavaraisuuden turvaamiseen ja kansallisen elintarvike- ja rehuteolli-

suuden tarvitseman raaka-aineen tuottamiseen arvioiden mukaan noin 1,8 miljoonaa hehtaaria, jolloin peltoa voidaan hyödyntää markkinatilanteen mukaisesti hieman vaihdellen tällä hetkellä noin 500 000 hehtaaria energiantuotannossa.

Valiokunta katsoo, että peltoalan hyödyntäminen perinteisessä tuotannossa sekä bioenergian tuotannon lisääminen ovat kuitenkin sovittavissa yhteen, kuten valiokunta on lausunnossaan pitkän aikavälin ilmasto- ja energiastrategiasta todennut (MmVL 7/2009 vp — VNS 6/2008 vp). Kattavat energia-analyysit ovat tarpeen tuotantoa suunniteltaessa; lisäksi huomioon on otettava muun jalostuksen sivutuotteena saatavat rehuraaka-aineet. Tässä yhteydessä valiokunta korostaa, että on vältettävä suurimittaista peltojen siirtämistä sellaiseen bioenergian tuotantoon, joka myöhemmin estäisi peltojen siirtämisen takaisin ruoantuotantoon. Esimerkiksi ruokohelven ja oljen osalta tätä ongelmaa ei ole. Maailmanlaajuisiin mahdollisiin ruoka-kriiseihin varautuminen edellyttää huoltovarmuudesta huolehtimista säilyttämällä myös peltopinta-ala.

Ruokohelpi on hehtaaria kohti laskettuna hyvin tuottoisa biokaasun raaka-aine, joka muodostaa myös tehokkaan hiilinielun. Lisäksi sen kuivatus tapahtuu ulkona auringon avulla ilman muuta energiaa. Maatalouden bioenergian käytön lisäämisessä toinen hyvä vaihtoehto on viljantuotannon sivutuotteena syntyvä olki. Ruokohelvellä hehtaarilta korjattu sato on noin 20—25 MWh. Ruokohelven hyödyntämisen yhteydessä tulee kehittää tekniikoita siten, että myös korjuutappiot saadaan minimoitua. Ruokohelpikasvusto vaatii uudistamista rikkomalla pellon pinta vain 10—14 vuoden välein, mikä rajoittaa kasvualustan turpeen palamista merkittävästi. Valiokunta pitää tärkeänä, että ruokohelven ja muiden energiakasvien viljelyä pitkällä aikavälillä ohjataan ensisijaisesti eloperäisille maille, kuten turvepelloille (noin 80 000 ha) ja turvetuotannosta poistuvilla aloilla. Ruokohelven viljelylle asetetun 100 000 hehtaarin tavoitteen saavuttaminen vaatii syöttötariffin kaltaisia kannustimia ja toisi toteutuessaan myös muita hyötyjä, kuten esimerkiksi edellä todetun mukaista

kasvihuonekaasupäästöjen vähentymistä viljeltäessä ruokohelpeä turvemailla.

Valiokunta korostaa, että myös olki on jatkossa erittäin potentiaalinen polttoaine. Olkisatoa voidaan korjata noin 8—10 MWh hehtaaria kohden. Oljen hyödyntämistä biomasana olisi mahdollista kehittää varsin nopeallakin aikataululla. Erityisen hyvin olki sopii yhdistettynä suorakylvöön, jolloin liika korsibiomassa kerätään pois kylvötyön tieltä.

Valiokunta katsoo, että sisällyttämällä maataloussektorin biomassoilla tuotettu sähkö mukaan syöttötariffin piiriin voidaan lisätä merkittävästi mahdollisuuksia uusiutuvan energian tuotannon kasvattamiseen. Jos eri biomassat olisivat voimalaitokselle polttoaineena samanarvoisia, helpottaisi tämä merkittävästi mahdollisuuksia monipuoliseen ja joustavaan raaka-aineiden käyttöön tilanteen ja ajankohdan mukaan. Laajamittaisempi käyttö loisi ympäristö- ja aluetaloudellisten vaikutusten lisäksi uusia peltöenergian hankintaan ja käyttöön liittyviä teknologiaratkaisuja Suomeen. Valiokunta esittääkin talousvaliokunnalle, että peltobiomassoilla tuotettu sähkö tulee syöttötariffin piiriin puupolttoaine-, turve- ja metsähakevoimaloissa.

Sähkönsiirto

Energiantuotannon muutosten myötä tarve rakentaa uusia voimalinjoja kasvaa muun muassa uusien tuuli- ja biovoimaloiden takia. Valiokunta kiinnittää huomiota siihen, että tulevaisuudessa erityisesti tuulivoiman takia maassamme tullaan rakentamaan uusia voimalinjoja ja huomattava osuus näistä toteutetaan liiketaloudellisin perustein. Syöttötariffin käyttöönotto lisää myös osaltaan linjojen rakentamistarvetta.

Maa- ja metsätalousvaliokunta on lausunnossaan (MmVL 6/2010 vp — M 2/2010 vp, M 3/2010 vp, M 4/2010 vp) käsitellyt lunastuskorvausten tasoa ja todennut, että lunastuslain korvaussäännökset tulee välittömästi uudistaa. Lunastuslaki (603/1977) sisältää korvaussäännökset, joiden mukaan maanomistajille on pakkolunastustilanteessa maksettava täysi korvaus käyvän hinnan mukaan. Valiokunta kiinnittää huomiota siihen, että omaisuuden lunastuksesta puolustustarkoituksiin annetun lain (1301/1996) 4 §:n mukaan lunastettavasta omaisuudesta suoritetaan korkeimman käyvän hinnan mukainen täysikorvaus (kohteen korvaus). Esityksessä vesilain uudistamiseksi (HE 277/2009 vp) ehdotetaan puolestaan säilytettäväksi eräitä edunmenetyksiä koskeva puolitoistakertainen korvaus.

Kiinnittäen huomiota siihen, että yleisen edun nimissä toteutettavat hankkeet hoidetaan nykyään useimmiten liiketaloudellisin perustein ja viitaten useiden muiden lakien erilaiseen korvaustasoon valiokunta edellyttää, että lunastuslain korvaussäännökset otetaan välittömästi tarkasteluun niiden uudistamiseksi. Samassa yhteydessä eri laeissa olevat lunastuksiin liittyvät korvaussäännökset tulee pyrkiä yhtenäistämään.

Lopuksi

Valiokunta korostaa, että syöttötariffijärjestelmän käyttöönotto on merkittävä askel uusiutuvan energian kunnianhimoisten tavoitteiden saavuttamisessa. Järjestelmä kokonaisuudessaan ei kuitenkaan ilman edellä esitettyjä muutoksia tue tavoitetta hajautetun uusiutuvan energiantuotannon nopeasta kehittämisestä. Järjestelmää tulee lisäksi pitkäjänteisesti kehittää edelleen siten, että uusiutuvan energian tuotannossa hyödynnetään pelkästään kotimaisia raaka-aineita. Valiokunta pitää välttämättömänä järjestelmän toimivuuden laajaa seuranta. Erityisen tärkeänä valiokunta pitää järjestelmään sisältyvän raskaan hallintojärjestelmän keventämistä.

Valiokunta pitää keskeisenä jatkossa myös eri ministeriöiden ja viranomaisten yhdensuuntaisia päätöksiä, jotka liittyvät hankkeiden lupa-ikäntöjen yksinkertaistamiseen, vaikutusarviointeihin sekä maankäyttöön ja kaavoitukseen liittyvien hallinnollisten esteiden poistamiseen. Bioenergian käytön tavoitteiden saavuttaminen edellyttää useita lisätoimenpiteitä ja uusia innovatiivisia ratkaisuja eri energiantuotannon ja -käytön sektoreille. Lisäksi sähkömarkkinoiden vakaus tulee säilyttää. Valiokunta korostaa tukitoimien osalta kilpailuvääristymien ehkäisemistä ja tasapuolisia tukia.

Lausunto

Lausuntonaan maa- ja metsätalousvaliokunta esittää,

että talousvaliokunta ottaa edellä olevan huomioon.

Helsingissä 11 päivänä marraskuuta 2010

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj.	Jari Leppä /kesk	Mats Nylund /r
vpj.	Pertti Hemmilä /kok	Pentti Oinonen /ps
jäs.	Lasse Hautala /kesk	Klaus Pentti /kesk
	Hannu Hoskonen /kesk	Petri Pihlajaniemi /kok
	Anne Kalmari /kesk	Erkki Pulliainen /vihr
	Johanna Karimäki /vihr	Kari Rajamäki /sd
	Lauri Kähkönen /sd	Arto Satonen /kok
	Esa Lahtela /sd	Pekka Vilkuna /kesk.

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Jaakko Autio.

ERIÄVÄ MIELIPIDE 1

Perustelut

Uusiutuvilla energialähteillä tuotetun sähkön tuotantotukiasian käsittelyssä maa- ja metsätalousvaliokunnan hallituspuolueiden edustajat ovat sivuuttaneet metsäteollisuuden ja metsätalouden laajemman raaka-aineiden turvaamisen näkökohdan. Koko Suomen uusiutuvan energian tavoitteen toteutumisen kannalta on selluja ja metsäteollisuuden kehityksen turvaaminen keskeistä. Kotimaisen raaka-aineen, myös puuvoimaprojektin, tulisi edetä rinnan terveen ja raaka-aineensa kohtuuhintaisesti turvaavan metsäteollisuuden kanssa. Logistisessa ja tuotannollisessa yhteistyössä niin metsäteollisuuden kuin puuteollisuudenkin ensiharvennus- ym. raaka-aine puun varmistamisen ohella saataisiin taloudellisesti energiantuotannon osaksi.

Hallituksen kaavailemat uusiutuvan energian tuet vaarantavat monin paikoin kilpailukykyisen metsäteollisuuden raaka-aineen saatavuuden. Koivuun liittyvien kuitu- ja polttamisrajausten teko ei ole vielä valmis. Uusiutuvan energian tuotannon kannalta olisi tullut myös enemmän viitata kotimaisen energiaosaamisen, suomalaisen lämpövoimalaitosteknologian ja myös isojen laitosten kehittämisen merkitykseen. Esimerkiksi ensiharvennuspuiden saannin turvaaminen lämpövoimalaitosinvestointien edellyttämällä tavalla vaatisi myös nykyistä enemmän yhteismetsiä ja yhteistyöhön perustu-

via laajempia malleja, jotta energiantuotannossa voidaan luottaa kilpailukykyiseen tasaiseen raaka-aineen saatavuuteen.

Metsäteollisuuden turvaaminen ja edelleen kehittäminen Suomessa luovat myös biomassaja metsäteollisuuden uusien sukupolvien tuotteiden kehittämismahdollisuuksia. Mietinnössä ei ole myöskään käsitelty tehtyjen esitysten valtiontaloudellisia tai kuluttajaan liittyviä kustannusvaikutuksia tilanteessa, jossa hallituksen esitys työnantajien Kela-maksun poistamisesta on jo johtamassa kotitalouksien energialaskun tuntuvaan nousuun mm. sähköveron korotuksen kautta ensi vuonna.

Toteutuessaan hallituksen esitys tarkoittaa niukkojen taloudellisten voimavarojen valumista mm. Venäjältä tulevan hakkeen tukemiseen, jolloin tavoite saada Suomen ensiharvennusrajatejä tämänkin lain ansiosta vähennettyä jää toteutumatta. Tällaista porsaanreikää emme hyväksy, vaan tukijärjestelmän on rajattava rajojen ulkopuolelta tuleva puuraaka-aine pois tukien piiristä.

Mielipide

Edellä olevan perusteella esitämme,

talousvaliokunta ottaa edellä olevan huomioon laatiessaan mietintöä.

Helsingissä 11 päivänä marraskuuta 2010

Lauri Kähkönen /sd
Kari Rajamäki /sd
Esa Lahtela /sd

ERIÄVÄ MIELIPIDE 2

Perustelut

Viitaten lausuntoon maa- ja metsätalousvaliokunnassa käsitellyssä olevasta hallituksen esityksestä laiksi uusiutuvilla energialähteillä tuotetun sähkön tuotantotuesta lausuntoon pidän tärkeänä uusiutuvan energian osuuden nostamista Suomen energiatuotannon valikoimassa. Mielestäni se on välttämätöntä kansallisen huoltovarmuuden kohentamiseksi sekä energiaomavaraisuuden nostamiseksi. En kuitenkaan pidä syöttötariffeja käypänä keinona edistää uusiutuvaa energiaa käyttävien piensähkövoimalaitosten rakentamista maassamme: syöttötariffit vääristävät kilpailua estämällä maatalojen ylijäämäenergian hyötykäyttöä ja ovat rahastusautomaatteja suurille sähköyhtiöille. Lisäksi syöttötariffi jättää energian tuottajan epävarmalle pohjalle ja alentaa investointihalukkuutta.

Syöttötariffien sijaan tulisi käyttää kertaluonteisia investointitukia. Suorat investointituet ovat yksinkertaisempi tukivaihtoehto pienvoimaloiden rakentajille kuin ehdotettu syöttötariffijärjestelmä. Tukijärjestelmän yksinkertaisuus mahdollistaa esimerkiksi pienempien sika- ja lehmätilojen sähkö- ja lämpölaitosten investoinnit ja antaa tiloille helpon ja yksinkertaisen tavan myydä ylimääräistä sähköä kantaverkkoon.

Esimerkiksi tuulivoimalan ensimmäisen 10 vuoden kustannuksista muodostuu 80 % investointipääoman kuoletuksista. Kun tuulivoimalal-

le annetaan 60 %:n kertaluonteinen investointituki, niin se tuottaa 3—5 vuoden päästä voittoa. Näin tuulivoimasta saadaan varsin tuottoisa investointi- ja sijoituskohde tuottajan ollessa jo alusta lähtien tietoinen rakennuskustannusten jakautumisesta ja tulojen oletetusta kertymisvauhdista. Kertaluonteiset investointituet tulevat valtion taloudelle monta kertaa edullisemmiksi ja tehokkaammiksi kuin alennettujen syöttötariffien varassa toimivat laitokset.

Lisäksi katson, että uusiutuvia energialähteitä käyttävien pienimuotoisten sähkövoimalaitosten kohdalla tulisi, tukijärjestelmästä riippumatta, luopua voimalaitosten sähkötehon alarajasta. Näin toimien mahdollistetaan pienvoimaloiden rakentaminen ja laaja-alainen energiantuotanto koko maassa ja varmistetaan paikallisten bioraaka-aineiden käyttö vähäisessäkin määrin energiantuotannossa. Samalla luodaan uusia työpaikkoja niin voimalaitosten rakentamisen kuin polttoaineen keruunkin aloille.

Mielipide

Edellä olevan perusteella esitän,

että sähkötehon alaraja uusiutuvia energialähteitä käyttäviltä pienvoimaloilta poistetaan sekä syöttötariffien tilalle kehitetään kertaluonteinen investointitukijärjestelmä.

Helsingissä 11 päivänä marraskuuta 2010

Pentti Oinonen /ps